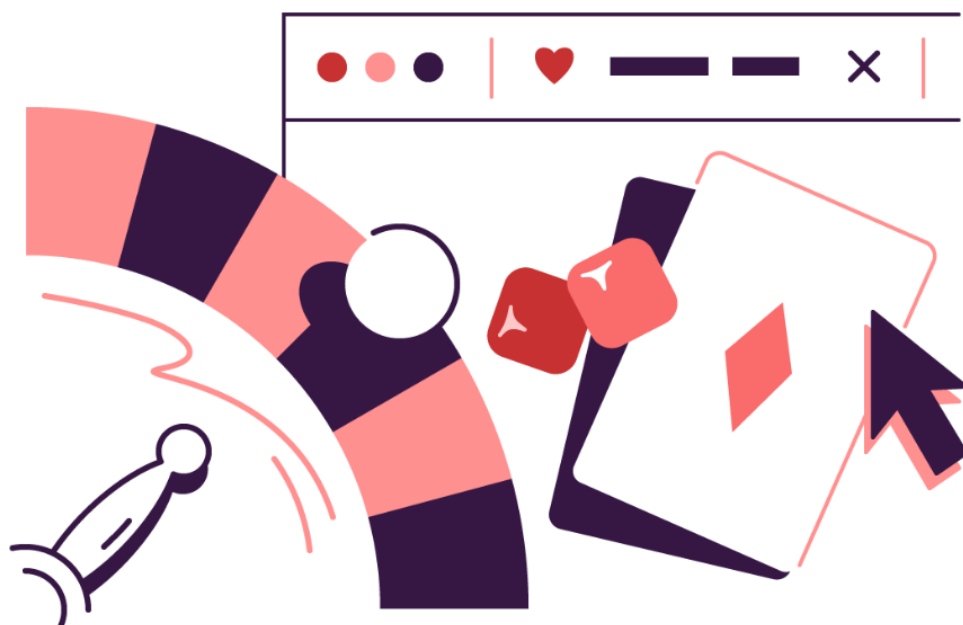

Lotteri- og
stiftelsestilsynet

Tilsynsrapport – trekninger og gevinstberegning Vikinglotto og Joker

Sammendrag tilsynsrapport

Rapportnummer:	1
Saksnummer LT	23/00845
Stedlig revisjon:	Norsk Tipping på Hamar
Virksomhet:	Norsk Tipping AS
Revisjonsområde	Trekninger og gevinstberegning Vikinglotto og Joker
Revisjonsteam:	Liv Røthe (revisjonsleder) Tatyana Søreide Klepaker Christian Resenbro

Rapportens innhold:

Tilsynsrapporten beskriver resultat etter Lotteritilsynets kontroll av Norsk Tippings trekninger og gevinstberegning på Vikinglotto og Joker 19.- 20. april 2023.

Hovedkonklusjoner:

Kontrollen viste at trekninger og gevinstberegninger skjer i samsvar med gjeldende myndighetskrav. Norsk Tipping etterlever i hovedsak interne policyer, prosedyrer og rutiner for trekninger og gevinstberegning på Vikinglotto og Joker.

Lotteritilsynet la særlig vekt på å undersøke om mekaniske og digitale trekninger ble gjennomført i henhold til policy, interne retningslinjer og prosedyrer. Videre kontrollerte vi at system for gevinstberegning for Vikinglotto er etterrettelig, sporbart og at premier utbetales til rett vinner.

Lotteritilsynet avdekket imidlertid at policy og retningslinjer ikke var oppdatert i henhold til ny pengespillforskrift. I tillegg har Lotteritilsynet tre merknader knyttet til trekninger og gevinstberegning som selskapet blir bedt om å følge opp og forsterke.

Revisjonen avdekket to avvik.

1. Norsk Tipping skal etablere rutiner som sikrer at de etterlever krav som følger av myndighetskrav. Selskapets policyer, interne retningslinjer og rutiner henviser ikke til oppdaterte myndighetskrav jf. Pengespillforskriftens § 3 om internkontroll.
2. Norsk Tipping skal gjøre en risikovurdering av eget pengespilltilbud for å sikre ansvarlige og trygge pengespill. Selskapets retningslinje for integritetskontroll spill og konkurranser henviser ikke til oppdatert myndighetskrav jf. Pengespillforskriftens § 2 om krav til risikovurdering.

Lotteritilsynet har tre merknader.

1. Lotteritilsynet ber om at Norsk Tipping definerer tilfeldig trekning på nytt og bestemmer tilstrekkelig grad av tilfeldighet for gjennomføring av trekninger. Deretter foreslår vi at det gjennomføres en ny test av tilfeldighet på bakgrunn av denne definisjonen.
2. Lotteritilsynet ber om at Norsk Tipping vurderer om reglene for avrunding av kronebeløp kan være for vide.
3. Lotteritilsynet ber om at Norsk Tipping forsterker internkontrollen med utbetaling av gevinster til rett vinner. Uavhengig av tiltak bør tekst i kunngjøring endres slik at formålet med oppringing av vinner kommer tydeligere frem.

Førde, 27. juni 2023

Liv Røthe, revisjonsleder

Frank Hoff Hana

Innhold

Innhold.....	4
1. Innledning	5
2. Metode.....	5
3. Revisjonskriterier	6
4. Resultat.....	7
4.1 Mekaniske trekninger.....	9
4.2 Digitale trekninger	10
4.3 Gevinstberegning Vikinglotto.....	11
5. Avvik og merknader	12
5.1 Avvik – nye myndighetskrav for internkontroll.....	12
5.2 Avvik – nye myndighetskrav for risikovurdering.....	12
5.3 Merknad – tilfeldig trekning	13
5.4 Merknad - avrundingsregler og tilbakebetalingsprosent på Vikinglotto.....	13
5.5 Merknad - forsterket kontroll ved utbetaling av premie.....	14

1. Innledning

Formålsbestemmelsen i ny pengespillov sier at pengespill skal tilbys på en ansvarlig og trygg måte. Det er fastsatt enkelte grunnleggende vilkår i ny pengespillforskrift som skal tydeliggjøre ansvaret pengespilltilbyderne har for å gjennomføre pengespillet på en redelig måte. Disse grunnleggende vilkårene må pengespilltilbyderne ha særlig søkelys på i sin risikovurdering og internkontroll.

Norsk Tipping har en viktig rolle i arbeidet med å sikre at pengespillaktiviteten i Norge er trygg og forsvarlig. Lotteritilsynet velger tilsynsområde hos Norsk Tipping basert på risiko for at selskapet ikke etterlever myndighetskrav.

Lotteritilsynet har kunnskap om gjennomføring av trekninger og gevinstberegning gjennom selskapets kvalitetssystem, kontrollaktiviteter på området samt avviksrapportering fra selskapet dersom alvorlige hendelser skjer. Vi har vurdert sannsynligheten for at Norsk Tipping gjennomfører trekninger og gevinstberegning i strid med pengespillforskriften som lav. Likevel er dette et område der konsekvensen ved feil, misbruk eller manipulering av spillet vil være svært alvorlig for Norsk Tipping og Norsk Tipping sine kunder.

Lotteritilsynet valgte derfor å gjennomføre en kvalitetsrevisjon på området der vi spesielt vurderte hvordan Norsk Tipping gjennomfører, kontrollerer og dokumenterer gjennomføring av trekninger og gevinstberegning av Vikinglotto og Joker.

Metode

Revisjon av trekninger og gevinstberegning var planlagt i Lotteritilsynets årsplan for revisjoner for 2023. Lotteritilsynet sendte eget varsel om revisjon 23. februar 2023. Lotteritilsynet har mottatt dokumentasjon knyttet til revisjonsområdet både før og under stedlig revisjon.

Det ble gjennomført formøte 23. mars 2023 der sentrale problemstillinger for revisjonsområdet ble belyst. I forkant av stedlig revisjon ble system for gevinstberegning forklart i et eget møte med Lotteritilsynet. Stedlig revisjon ble gjennomført hos Norsk Tipping 19.-20. april 2023. For å kontrollere etterlevelse av kjøreplaner observerte vi gjennomføring av trekninger og gevinstberegning onsdag 19. april i treknings- studio på Hamar.

Tilsynsrapporten beskriver resultatet fra den gjennomførte revisjonen og eventuelle avvik og merknader som ble identifisert er spesifisert i rapporten.

- AVVIK er forhold som Lotteritilsynet mener ikke er i samsvar med lov og forskrifter.
- MERKNAD er forhold som Lotteritilsynet mener ikke er i samsvar med interne føringer som går frem av internkontrollsystemet inkludert policy, retningslinjer og rutiner.

Ved avvik vil Lotteritilsynet legge fram revisjonsbevis. Lotteritilsynet vil også be om en oppfølgingsplan som beskriver hvilke tiltak Norsk Tipping vil iverksette for å utbedre avvikene.

Ved merknader ber Lotteritilsynet om at de påpekte forholdene blir rettet opp. Internkontroll skal sikre at pengespilltilbyderen er i samsvar med lov og forskrift og dokumentasjon må være i samsvar med faktisk utførelse av arbeidsoppgaver. Internkontroll skal tilpasses virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse. Ved merknad vil Lotteritilsynet be om en oppfølgingsplan som beskriver hvilke tiltak Norsk Tipping vil iverksette for å sikre samsvar mellom dokumentasjon og faktisk utførelse av arbeidsoppgave.

Kopi av tilsynsrapporten sendes til Kultur- og likestillingsdepartementet.

3. Revisjonskriterier

Lov om pengespill (pengespilloven) LOV-2022-03-18-12

Forskrift om pengespill (pengespillforskriften) FOR – 2022 -11-1978

- § 2 Krav om risikovurdering
- § 3 Krav om internkontroll
- § 6 Andre tiltak for å sikre trygge pengespill
 - a) sikre at premiene i pengespillene overføres til rett vinner
 - b) gi spilleren rett til å klage til pengespilltilbyderen dersom spilleren ikke har fått utbetalt den premien spilleren mener å ha rett på, eller dersom spilleren har vært utsatt for forhold som spilleren mener er feil ved pengespillet
 - c) påse at pengespillene er tilstrekkelig sikret mot feil, misbruk eller manipulering.

Tilbyderne av registrerte pengespill skal i tillegg sikre at spilleren mottar en betalingsbekreftelse som viser innsatsen, samt dokumentere at alle betalte spill deltar i pengespillet.

Norsk Tippings kvalitetssystem og interne føringer for etterlevelse for gjennomføring av trekninger og gevinstberegning.

4. Resultat

Lotteritilsynet har gått gjennom skriftlig dokumentasjon mottatt fra Norsk Tipping. Gjennomgangen viste at Norsk Tipping har utarbeidet policy og interne retningslinjer som ivaretar mål, prinsipper og føringer for gjennomføring av trekninger og gevinstberegning jf. krav om internkontroll. Videre er det utarbeidet detaljerte kjøreregler som ivaretar arbeidsprosessene for trekninger og gevinstberegning.

Norsk Tipping har også utarbeidet retningslinje for integritetskontroll for spill og konkurranser jf. krav i forskrift om risikovurdering. Risikovurderingen skal kartlegge behovet for risikoreduserende tiltak som er nødvendige for å forebygge, oppdage og reagere mot problematisk spilleadfærd, kriminalitet og uredelig gjennomføring av pengespill.

Norsk Tipping har over flere år dokumentert for internkontroll system og risikostyring i selskapet, noe denne dokumentasjonen også viste. Fra 1. januar 2023 er kravene blitt formalisert i pengespillforskriften og dekker hele pengespilltilbudet.

Policy for gjennomføring av spill og premieutbetalinger og Retningslinjer for gjennomføring av trekninger er imidlertid ikke oppdatert og viser ikke til korrekte myndighetskrav, se avvik 5.1 for utfyllende informasjon.

Retningslinje for integritetskontroll spill og konkurranser er heller ikke oppdatert og viser ikke korrekte myndighetskrav, se avvik 5.2 for utfyllende informasjon.

Norsk Tipping har definert roller og krav til nødvendig samhandling mellom ulike arbeidsprosesser for Vikinglotto og Joker på tvers av avdelinger og ansvarsområder. Et eksempel på dette er samspillet mellom it- driftssenter, trekningssoperatør og redaktør både for mekaniske- og digitale trekninger.

Det er tre personer som har sentrale roller ved gjennomføring av trekninger. De har ulik ansvarsfordeling, men samhandler tett ved trekninger.

- Redaktør – overordnet ansvar for produksjon og trekning og beslutter om trekningen er gyldig. Samt ansvar for å følge opp vinnere.
- Driftsansvarlig – Ansvar for digitale trekninger og vinnerutvelgelse ved digitale- og fysiske trekninger. Kontakt med kontrollsenter ved internasjonale spill og operativt ansvar for spillmotorer.
- Trekningssoperatør – Operasjonelt ansvar for gjennomføring av trekning med trekningssmaskin.

Lotteritilsynets vurdering er at trekninger og gevinstberegning for Vikinglotto og Joker blir gjennomført med delprosesser som sikrer at kunden deltar i pengespillene på en trygg og sikker måte.

Nedenfor følger nærmere beskrivelse av spillene som var omfattet av tilsynet samt underkapitler som beskriver treknings-metode og hvordan gevinstberegning for Vikinglotto skjer.

Om Joker

Joker tilhører Norsk Tippings tallspilltilbud og har trekning onsdag og lørdag hver uke. Jokertrekningen blir gjennomført og vist før Vikinglotto og det er kun norske spillere som deltar. Førstepremien som kalles Jokerkandidaten trekkes tilfeldig blant alle som har spilt. De øvrige fire premiene er knyttet til de fem bakerste tallene på spillkortet som spilleren har hos Norsk Tipping. Tallene må være plassert i samsvar med rekkefølgen som går frem av spillkortet.

Jokerkandidaten får utdelt fem tall fra 0 – 9 som er trukket i en digital trekning. Disse tallene blir plassert over og under en rekke med fem skjulte tall. De skjulte tallene er trukket i en egen digital trekning og er fra 0 – 9 + en joker.

Spilleren skal da velge om han vil gå opp eller ned basert på sannsynligheten for at det skjulte tallet er høyere eller lavere enn spillerens eget. Dersom spilleren velger rett, flyttes han oppover på en premiestige med fem trinn. Dersom Jokeren er med i spillet vinner spilleren alltid førstepremien.

Joker kan spilles alene uten Vikinglotto, men tilbys sammen med Vikinglotto onsdag eller med Lotto lørdag.

Om Vikinglotto

Vikinglotto tilhører også Norsk Tippings tallspilltilbud og spillet har trekning hver onsdag. Ifølge Norsk Tippings hjemmeside er Vikinglotto et lotterispill som tilbys i samarbeid med 10 land (Vikinglottoalliansen). Spillet går ut på å velge 6 av 48 hovedtall og 1 av 5 vikingtall. Trekning av vinnertall skjer i Norge hos Norsk Tipping på Hamar med en mekanisk trekningsmaskin.

For å vinne førstepremien må du ha de seks hovedtallene og det rette vikingtallet på samme rekke. Andrepremien er 6 hovedtall. Begge disse premiegruppene spiller i internasjonal pott, mens premiegruppe 3 – 6 blir fordelt blant norske spillere i en norsk pott.

Dersom ingen vinner første- og andrepremie blir premiepottene overført til neste ukes trekning som kalles Jackpot trekning.

Ifølge Norsk Tippings spilleregler skal minimum 47 % gå til premier. Selskapet opplyser at 51 % av omsetningen går til premier som fordeles etter en fast prosentfordeling. Premiestørrelsen er avhengig av spillets omsetning, og starter på 3

millioner euro, men overstiger ikke 25 millioner euro. Dersom premiebeløpet når denne summen overføres pengene til andrepremien.

4.1 Mekaniske trekninger

Norsk Tipping har utarbeidet Policy for gjennomføring av spill og premieutbetalinger som definerer prinsipp og krav som må følges for å være i samsvar med krav i forskrift. Videre har Norsk Tipping lagt frem rutine og en oppdatert og detaljert sjekkliste for Vikinglotto- trekningen. Den beskriver den fysiske trekningen fra start til slutt herunder hvordan Vikinglotto maskinene blir klargjort og ballene blir tatt frem og lastet opp i trekningsmaskinene.

Det er streng tilgangskontroll og omfattende prosedyrer for håndtering og klargjøring av trekningsmaskiner og Vikinglottokuler.

Det ble også lagt frem en egen avviksrutine (beredskapsplan) for hvordan personalet skal håndtere ulike hendelser som kan skje under trekning. Det blir gjennomført årlige beredskapsøvelser hvor personalet trener på å bruke reserveløsninger for de ulike operasjonelle arbeidsoppgavene.

Det blir gjennomført en testtrekning i forkant av livetrekning. Livetrekninger blir filmet og distribuert for de andre i Vikinglottoalliansen. Norsk Tipping forsterker kontrollen med trekningen ved å bruke en tredjepart som følger og noterer ned sjekkpunkt i trekningen og trekningstallene.

Trekningsmaskinene blir startet og styrt digitalt av en trekningsoperatør.

Trekningsoperatører har ansvar for å gjennomføre trekningen etter detaljert sjekkliste. Han samhandler tett med driftsoperatør som har ansvar for drift av tallspillmotoren. Driftsoperatør kontrollerer at spillet er stengt klokken 18:00 og kontrollerer at transaksjoner som skal delta i trekningen er ok. Videre er det han som har dialog og oversender transaksjonsfiler og trekningsresultatet med kontrollsenteret til Vikinglottoalliansen i Danmark.

Lotteritilsynet observerte trekning 19. april og her er lenke til trekningen: [Film trekning Joker og Vikinglotto.](#)

Det er mange steg i prosessen som gjennomføres i tidslinjen mellom innleveringsfristen klokken 18:00 til visning av trekningsresultatet på NRK 2 klokken 21:10. Dette krever at både mekaniske- og digitale kjøreregler går som forventet og presist.

Den mekaniske trekningen ble gjennomført i samsvar med sjekklister, men noe forsinket som følge av sent klarsignal for trekning fra kontrollsenteret i Danmark.

Videre valgte driftsoperatør og redaktør å bruke back-up rutine for innlegging av vinnertall i tallspillmotoren. Årsaken var en manglende oppdatering av en programvare på PC til redaktør. Back-up rutine ble fulgt og problemet løst raskt.

Kontrollsenteret hadde også problemer med oversending av kontrollert treknings-fil i etterkant av trekningen. Den ble imidlertid levert innen nødvendig frist og korrekt vinnerutvelgelse ble gjennomført i samsvar med kjøreregler.

Lotteritilsynet bekrefter at den mekaniske trekningen av Vikinglotto ble gjennomført på en sikker og trygg måte. Hendelsene som medførte noen forsinkelser i gjennomføringen, ble håndtert i samsvar med back-up rutiner på en forsvarlig måte.

Det at Norsk Tippings system for håndtering av mulige avvik og hendelser under trekning måtte tas i bruk under Lotteritilsynets kontroll, forsterker både selskapets integritet for etterlevelse av internkontroll, men og at sikkerheten ved gjennomføring er tilfredsstillende for spillerne som deltar.

4.2 Digitale trekninger

De digitale trekningene til Norsk Tipping er knyttet til Policy for gjennomføring av spill og premieutbetalinger tilsvarende som mekaniske trekninger. Det er videre utarbeidet en detaljert kjøreplan for Joker onsdag.

I tillegg har Norsk Tipping dokumentert at selskapet er sertifisert etter ISO/IEC 27001 informasjonssikkerhets standard sist i august 2022. Den ivaretar blant annet at selskapet oppfyller krav til tilgangskontroll, sporbarhet og integritet i pengespilltilbudet.

Norsk Tipping er videre medlem i World Lottery Association (WLA) som er en internasjonal medlemsorganisasjon av statskontrollerte lotteri- og sportsspilltilbydere. WLA har etablert en WLA Security Control Standard som spesifiserer krav til risikostyring og integritet for pengespilltilbyderne og som må følges av medlemsland som ønsker sertifisering.

Norsk Tipping er sertifisert i henhold til denne standarden og siste revisjon hos Norsk Tipping var i april 2022. WLA standarden stiller krav til hvordan virksomheten sikrer og kontrollerer lotteritilbudet, spillsystemene og operatører samt hvordan internasjonalt samarbeid skal fungere.

Begge disse standardene er med å danne grunnlag for at gjennomføring av digitale trekninger av pengespill er tilstrekkelig sikret mot feil, misbruk og manipulering.

Norsk Tipping gjennomfører digital trekning med en programvare kalt True-gen. Programmet er en tall generator som plukker tall i tilfeldig rekkefølge. True-gen brukes for alle digitale trekninger på Joker, Keno, Kampanjer og for enkelte trekninger på Tipping.

Lotteritilsynet har mottatt dokumentasjon hvor det går det frem at selskapet gjennomfører digitale trekninger etter et prinsipp om «ekte tilfeldighet». Programvaren som står for de digitale trekningene, har vært gjennom omfattende testing. Det ble lagt frem dokumentasjon som viser at absolutt ikke alle krav til «ekte tilfeldighet» er oppfylt. Vi har imidlertid ingen indikasjon på at True-gen ikke trekker vinnertall eller

vinnere på en sannferdig og etterrettelig måte, men ber om at Norsk Tipping retter opp feil og definerer tilfeldig trekning i samsvar med rett nivå, se merknad pkt. 5.3.

Lotteritilsynet observerte gjennomføringen av den digitale Jokertrekningen og bekrefter at den ble gjennomført i samsvar med kjøreplan for Jokeronsdag.

4.3 Gevinstberegning Vikinglotto

Lotteritilsynet har mottatt dokumentasjon og prosedyrer som viser hvordan gevinstberegning i Vikinglotto skjer. Dokumentasjonen viser også hvem som har ansvar for å utføre og kontrollere at gevinstberegningen er korrekt etter hver trekning.

Lotteritilsynet fikk under revisjonen opplyst om at Norsk Tipping benytter sitt ICS-kontrollsystem ved gjennomføring av Vikinglotto og Joker. ICS er et uavhengig kontrollsystem som får overført alle transaksjoner og spiller prosessene som skjer i tallspillmotoren. Under revisjonen ble ikke ICS kontrollert nærmere av Lotteritilsynet.

I spillereglene for Vikinglotto går det frem at 0,185 euro av hver spilt rekke skal settes av til den internasjonale premiepotten som dekker første- og andrepremie i tillegg til en premiegaranti. Premiegarantien dekker startbeløpet på førstepremien. De resterende fire premiegruppene fordeles utelukkende blant norske spillere og er nærmere forklart i spillereglene til Norsk Tipping.

Norsk Tipping opplyser om at tilbakebetalingsprosenten i Vikinglotto er 51 % under "Slik spiller du"¹. I spillereglene går det frem at den skal være minimum 47 %.

Premiepotten fordeles på de seks premiegruppene etter en fast prosentfordeling. Norsk Tipping avrunder premieutbetalingene nedover til nærmeste hele fem-krone. Beregninger gjort under revisjonen viser at tilbakebetalingsprosenten er under 51 % som følge av avrundingsreglene. Pengene fra avrundingen betales ikke tilbake til spillerne og tas ut av premiepotten. Norsk Tipping er likevel innenfor kravet om minst 47% jamfør krav i spillereglene. Lotteritilsynet ber Norsk Tipping sikre at informasjon om tilbakebetalingsprosent er korrekt, se merknad under pkt. 5.4.

Norsk Tipping har forklart og dokumentert under revisjonen hvordan Norsk Tipping sikrer at premier overføres til rett vinner. Når det er klart hvem som vinner første og andre premie, kontrollerer redaktør hvem dette er og undersøker spillemønster og spilleregnskapet til kunden. Det er utarbeidet egen rutine som skal følges dersom vinnere av større gevinster er kategorisert som risikospillere. Redaktør har da ansvaret for å gi spilleren tilrettelagt informasjon og tar videre kontakt med ansvarlighetsteamet som overtar ansvaret for oppfølging av denne kunden. Ved vår observasjon 19. april 2023 var det ikke aktuelt å iverksette denne rutinen.

Alt spill på Vikinglotto og Joker skjer registrert, og spilleren har registrert et kontonummer i spillerprofilen som skal benyttes ved utbetaling av premier. Når nye

¹ [Vikinglotto - Slik spiller du | Norsk Tipping \(norsk-tipping.no\)](https://www.norsk-tipping.no/slik-spiller-du)

kunder registrerer kontonummer blir dette sjekket mot norske bankers felles KAR register for å verifisere at kontonummeret er rett og samsvarer med registrert person. Kontonummeret blir også kontrollert mot KAR i periodevis digitale spørringer i kunderegisteret.

Kundene kan imidlertid når som helst selv endre kontonummer på spillerkontoen og det kan derfor i teorien skje at utbetaling av premie skjer til feil person som følge av feil registrert bankkontonummer, se merknad under pkt. 5.5.

5. Avvik og merknader

Lotteritilsynet har under revisjonen avdekket to avvik og tre merknader.

5.1 Avvik – nye myndighetskrav for internkontroll

Norsk Tipping skal etablere rutiner som sikrer at de etterlever krav som følger av myndighetskrav jf. Pengespillforskriftens § 3 om internkontroll. Lotteritilsynet gikk gjennom dokumenter i forkant av revisjonen og Norsk Tipping henviser ikke til gjeldende og oppdaterte myndighetskrav i dokumentene Policy for gjennomføring av spill og premieutbetalinger og Retningslinjer for gjennomføring av trekkninger jf. § 3.

Norsk Tippings rutiner er ikke oppdatert etter nytt regelverk. I høringsbrev av 9. mai 2022 går det frem at pengespilltilbyderne skal ha et overordnet kvalitetssystem med rutiner for hvordan de skal etterleve krav som følger av lov, forskrift og spilleregler. Lotteritilsynet understreker at Norsk Tippings kvalitetssystem med underliggende rutiner må bygge på krav som følger av nytt regelverk.

Dersom kvalitetssystemet ikke er oppdatert medfører det en risiko for at selskapet ikke etterlever krav som følger av ny lov og forskrift.

5.2 Avvik – nye myndighetskrav for risikovurdering

Norsk Tipping skal kartlegge behovet for risikoreduserende tiltak som er nødvendige slik at de etterlever myndighetskrav jf. Pengespillforskriftens § 2 om risikovurdering. Lotteritilsynet gikk gjennom dokumenter i forkant av revisjonen og Norsk Tipping henviser ikke til gjeldende og oppdaterte myndighetskrav i dokumentet Retningslinje for integritetskontroll spill og konkurranser jf. § 2.

I høringsbrev av 9. mai 2022 går det frem at Lotteritilsynet vil kunne veilede tilbyderne hva som forventes av en risikovurdering, blant annet om hvordan en risikovurdering kan gjennomføres for ulike typer pengespill, om risikovurderingen skal gjelde for pengespilltilbudet samlet eller for enkeltspill.

Norsk Tipping har system for risikostyring, men nytt regelverk er mer omfattende og krever at pengespilltilbyderen skal kartlegge og beskrive virksomhetens risiko for problematisk spilleatferd og kriminalitet samt risikoen for at pengespillene ikke gjennomføres på en redelig måte.

Norsk Tipping er enerettsaktør og Lotteritilsynet forventer at Norsk Tipping gjennomfører risikovurdering av hele spilltilbudet. Lotteritilsynet understreker at Norsk Tippings henvisninger og dokumentasjon for risikostyring må bygge på nytt regelverk for å sikre etterlevelse av ny pengespillforskrift.

5.3 Merknad – tilfeldig trekning

Norsk Tipping skal ifølge pengespillforskriftens § 6 c) sikre at pengespillene er tilstrekkelig sikret mot feil, misbruk og manipulering.

Ved gjennomgang av dokumentasjon i forkant og under revisjonen går det frem at selskapet har definert trekning som «ekte tilfeldighet».

Norsk Tipping gjennomfører digitale trekninger på en server som har en programvare som kalles True-gen. Programmet er en tall generator som produserer tall i tilfeldig rekkefølge. True- gen brukes for alle digitale trekninger på Joker, Keno, kampanjer og for enkelte trekninger på Tipping.

Lotteritilsynet har dokumentasjon som viser at Norsk Tippings informasjonssikkerhet er ivaretatt og Lotteritilsynet har fått vist hvordan sporbarhet, tilgangskontroll og integritet er ivaretatt i systemene. Vi har ingen indikasjon på at True- gen ikke trekker vinnertall eller vinnere på en sannferdig og etterrettelig måte.

Når Norsk Tipping benytter definisjonen «ekte tilfeldighet» kreves det at trekningsgeneratoren må bestå omfattende tester som kan bevise «ekte tilfeldighet».

Det ble lagt frem dokumentasjon under revisjonen som viser at ikke alle krav til «ekte tilfeldighet» er oppfylt. Vi har imidlertid ingen indikasjon på at True- gen ikke trekker vinnertall eller vinnere på en sannferdig og etterrettelig måte.

Lotteritilsynet anbefaler at Norsk Tipping endrer definisjon av tilfeldighetskravet. Det bør være tydelig hvor høy grad av tilfeldighet som er tilstrekkelig for å gjennomføre digitale trekninger på en trygg og sikker måte.

Lotteritilsynet ber om at Norsk Tipping definerer tilfeldig trekning på nytt og bestemmer tilstrekkelig grad av tilfeldighet for gjennomføring av trekninger. Deretter foreslår vi at det gjennomføres en ny test av tilfeldighet på bakgrunn av denne definisjonen.

5.4 Merknad - avrundingsregler og tilbakebetalingsprosent på Vikinglotto

På Norsk Tippings hjemmeside står det at 51 % av omsetningen i Vikinglotto går til premier. Premiepotten fordeles på seks premiegrupper etter en fast prosentfordeling. Beregninger gjort under revisjonen viser at den faktiske tilbakebetalingsprosenten er under 51 % som følge av avrundingsregler. Pengene fra avrundningen betales ikke tilbake til spillerne og tas ut av premiepotten og inntektsført i ordinært regnskap.

Norsk Tipping avrunder gevinstene til alle vinnere i Vikinglotto ned til nærmeste 5 kroner. Da det ofte kan være mer enn 100 000 vinnere på tvers av alle premiegrupper, kan avrundingen totalt utgjøre mer enn en halv million kroner i enkelte uker.

Lotteritilsynet ber om at Norsk Tipping vurderer om reglene for avrundning av kronebeløp kan være for vide. Eksempel fra 19. april 2023 viste at den total avrundning for Vikinglotto ble 250 000 NOK, som utgjør cirka 0,5 % av bruttoomsætning.

Det er videre viktig at Norsk Tipping gir korrekt informasjon til spillerne og vi ber om at selskapet endrer teksten under «Slik spiller du» Vikinglotto, slik at det går frem at tilbakebetalingsprosenten er under 51 %.

5.5 Merknad - forsterket kontroll ved utbetaling av premie

Norsk Tipping skal sikre at premiene i pengespillene skal overføres til rett vinner jf. § 6 a) i pengespillforskriften.

Under intervju og ved observasjon 19. april 2023 ble vi orientert om at Norsk Tipping ringer vinnere av førstepremie i Vikinglotto og Joker og andre premie i Vikinglotto over en viss størrelse for å verifisere at kunden står registrert med rett kontonummer i Norsk Tippings systemer. Dersom de ikke kommer i kontakt med kunden, vil redaktør kunngjøre etter trekning at de ikke kommer i kontakt med vinner. Et eksempel kan være: «Norsk Tipping får ikke kontakt med mann fra Bergen som vant Jackpot i Vikinglotto i går».

Det ble meldt ett avvik fra Norsk Tipping tidligere i 2023 hvor en førstepremie i Lotto ble utbetalt til feil kunde. Avviket ble fulgt opp rettet etter kort tid. Utover det har ikke Lotteritilsynet indikasjoner eller funn som tilsier at premier blir utbetalt til feil person jf. krav i forskrift.

Lotteritilsynet ber om at Norsk Tipping forsterker internkontrollen ved utbetaling av gevinst til rett vinner. Det kan for eksempel være utvidet KAR kontroll for alle vinnere av premier over en viss størrelse. Uavhengig av tiltak bør tekst i kunngjøring endres slik at formålet med oppringing av vinner kommer tydeligere frem.

Lotteritilsynet ber om å få oversendt en oppfølgingsplan for avvik og merknader innen 15. august 2023. Oppfølgingsplanen må vise hvordan selskapet vil håndtere avvik og merknader, samt plassere ansvar og tidsplan for tiltak.

VEDLEGG 1 – TIDSPLAN

Onsdag 19.april 2023 Norsk Tipping

Tidspunkt	Tema	Deltakere
09:00 – 09:15	Åpningsmøte	Alle
09:15 -10:15	Intervju leder for trekninger og gevinstberegning	Ingrid Roterud Mathisen (lotteri og trekningsansvarlig) Bodil Wiik (leder lotteri og øyeblikkspill) Trond Laupstad (leder sikkerhet) Kristin Saugstad (sikkerhetsrådgiver) Roy Nesholen (systemadministrator)
10:15 – 10:30	Pause	
10:30 – 11:00	Besøk driftssenteret	Odd Erik Sildnes (leder driftssenteret)
11:00 – 11:30	Lunsj	
12:00 – 12:30	Intervju driftsansvarlig	Theodor Engebakken (IT-support ansvarlig) Odd Erik Sildnes (leder driftssenteret) Stian Johansen (driftsansvarlig)
12:45 – 13:30	Intervju ansvarlig for gevinstberegning og medarbeider som utfører prosedyre	Stian Johansen (driftsansvarlig) Odd Erik Sildnes (leder driftssenteret)
13:30 – 14:15	Intervju redaktør begge trekninger	Gro Synstad (mulitmediajournalist) Ingrid Roterud Mathisen (lotteri og trekningsansvarlig)

Tidspunkt	Tema	Deltakere
17:15?	Visning av <u>trekningsstudio</u> , utstyr m.m.	Ingrid Roterud Mathisen Trekningsoperatør
18:00 -	Overvåke trekning av Joker og Vikinglotto	Redaktør Driftsansvarlig Trekningsoperatør Ingrid Roterud Mathisen
	Overvåke gevinstberegning og kontroll	Driftsansvarlig Ingrid Roterud Mathisen
	Overvåke oppringing av vinnere jf. Prosedyre	Redaktør Ingrid Roterud Mathisen

Torsdag 20. april 2023 Norsk Tipping

Tidspunkt	Tema	Deltakere
10:00 – 10:30	Oppfølgingsspørsmål fra onsdag	- Ingrid Roterud Mathisen - Hans Erland Ringsvold - Karl Eivind Eriksson - Bodil Wiik
10:30 – 11:00	Kontinuerlig forbedring	
11:00 – 11:45	Lunsj	
12:30	Sluttmøte	Alle